



FRIEDRICH  
EBERT  
STIFTUNG  
VIETNAM OFFICE

VVA - 10 NĂM THÀNH LẬP, HƠN 60 NĂM TRUYỀN THỐNG VẼ VÀNG

**KỶ YẾU HỘI THẢO KHOA HỌC QUỐC GIA**

**AN TOÀN, BÌNH ĐẲNG  
TRONG KHÔNG GIAN MẠNG**

SAFETY, EQUALITY IN CYBERSPACE



**NHÀ XUẤT BẢN LAO ĐỘNG**

**NĂM 2022**

<b>Chủ đề 02: THỰC TRẠNG AN TOÀN TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG.....</b>	<b>138</b>
<b>ẢNH HƯỞNG CỦA VĂN HOÁ ĐẾN VIỆC TIẾP NHẬN TIN GIẢ TRONG GIỚI TRẺ Ở VIỆT NAM - THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP PHÒNG CHỐNG.....</b>	<b>139</b>
	Nguyễn Hoàng Ánh
<b>BẢO VỆ TRẺ EM TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG - PHÁP LUẬT QUỐC TẾ VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA CHO VIỆC ÁP DỤNG Ở VIỆT NAM .....</b>	<b>155</b>
	Vũ Ngọc Bình
<b>VẤN ĐỀ BẢO VỆ TRẺ EM TRONG QUẢN LÝ ĐỐI TƯỢNG TIẾP NHẬN QUẢNG CÁO TRÊN NỀN TẢNG SỐ TẠI VIỆT NAM .....</b>	<b>167</b>
	Nguyễn Đình Đức, Ngô Huyền Chi
<b>AN TOÀN DỮ LIỆU CÁ NHÂN TRONG CHUYÊN ĐỐI SỐ QUỐC GIA, NHÌN TỪ GÓC ĐỘ VAI TRÒ CÁC BÊN LIÊN QUAN .....</b>	<b>184</b>
	Nguyễn Đình Hậu
<b>THANH THIẾU NIÊN VÀ CÁC VẤN ĐỀ NGUY CƠ TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG</b>	<b>194</b>
	Nguyễn Thị Quỳnh Hoa
<b>NHỮNG TÁC ĐỘNG CỦA MẠNG XÃ HỘI ĐỐI VỚI TRẺ EM HIỆN NAY.....</b>	<b>212</b>
	Nguyễn Thanh Huyền
<b>THỰC TRẠNG VÀ CÁCH ỨNG PHÓ CỦA SINH VIÊN ĐỐI VỚI NHỮNG RỦI RO, NGUY CƠ TIỀM ẨN TRÊN INTERNET (nghiên cứu trường hợp sinh viên trường Đại học Hồng Đức, Thanh Hoá) .....</b>	<b>224</b>
	Hoàng Thị Phương, Nguyễn Thị Liên
<b>SINH VIÊN VỚI VIỆC ĐẢM BẢO AN TOÀN TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG NHÌN TỪ KẾT QUẢ MỘT CUỘC KHẢO SÁT THỰC NGHIỆM .....</b>	<b>238</b>
	Đào Ngọc Quỳnh Thanh
<b>BẢO VỆ TRẺ EM TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG TẠI VIỆT NAM: TỪ QUY ĐỊNH ĐẾN THỰC TIỄN.....</b>	<b>252</b>
	Nguyễn Thị Thanh Thùy, Ông Mai Thương
<b>CƠ HỘI VÀ RỦI RO TRỰC TUYẾN ĐỐI VỚI TRẺ EM HIỆN NAY (Nghiên cứu định tính ở Hà Nội).....</b>	<b>267</b>
	Trương Thị Thu Thùy
<b>HIỆN TƯỢNG VI PHẠM NGUYÊN TẮC TIÊU CHUẨN CỘNG ĐỒNG TRÊN NỀN TẢNG MẠNG XÃ HỘI FACEBOOK Ở VIỆT NAM.....</b>	<b>282</b>
	Nguyễn Thị Quỳnh Trang, Ngô Lê Tuệ Nghi

# BẢO VỆ TRẺ EM TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG TẠI VIỆT NAM: TỪ QUY ĐỊNH ĐẾN THỰC TIỄN

Nguyễn Thị Thanh Thủy<sup>1</sup>

Ông Mai Thương<sup>2</sup>

## Tóm tắt:

*Ngày nay, sự phát triển nhanh chóng của công nghệ thông tin và truyền thông được xem là một yếu tố mạnh mẽ tác động đến hầu hết mọi lĩnh vực của đời sống hiện đại bao gồm kinh tế, văn hóa, xã hội, giáo dục, an ninh quốc phòng... Trẻ em - công dân tương lai của thời đại số, được sinh ra trong thời kỳ phát triển này đã dần xem Internet trở thành một phần tất yếu của cuộc sống. Bài viết tập trung phân tích hoạt động sử dụng Internet của trẻ em Việt Nam và những nguy cơ tiềm ẩn; phân tích một số quy định pháp luật, chính sách về bảo vệ trẻ em trên không gian mạng tại Việt Nam; từ đó gợi ý một số giải pháp phát huy vai trò của các bên liên quan trong bảo vệ trẻ em trên không gian mạng.*

## Từ khóa:

*Trẻ em, không gian mạng, bảo vệ trẻ em, pháp luật, chính sách bảo vệ trẻ em*

## Abstract:

*Nowadays, the rapid development of information and communication technology is considered a powerful factor affecting almost every aspect of modern life, including economy, culture, society, education, national security... Children - future citizens of the digital age, who were born in this development period, have gradually viewed the Internet as an indispensable part of life. The article focuses on analyzing Vietnamese children's Internet use activities and potential risks; also analyzes a number of legal regulations and policies on child*

---

<sup>1</sup> Học viện Phụ nữ Việt Nam

<sup>2</sup> Trường Đại học Vinh

*protection in cyberspace in Vietnam; thereby suggesting some solutions to promote the role of stakeholders in protecting children in cyberspace.*

**Keywords:**

*Children, cyberspace, child protection, law, child protection policy*

### **Đặt vấn đề**

Trong quy luật vận động và phát triển xã hội hiện nay, cùng với toàn cầu hóa và đô thị hóa, “số hóa” (digitalization) đã tạo nên sự thay đổi của thế giới. Sự phát triển nhanh chóng của công nghệ thông tin và truyền thông được xem là một yếu tố mạnh mẽ tác động đến hầu hết mọi lĩnh vực của đời sống hiện đại bao gồm kinh tế, văn hóa, xã hội, giáo dục, an ninh quốc phòng... Trẻ em - công dân tương lai của thời đại số, được sinh ra trong thời kỳ phát triển đã và đang dần coi Internet là một phần tất yếu của cuộc sống. Cùng với sự phát triển các kỹ năng của trẻ em, năng lực sử dụng không gian mạng cũng được hình thành với những trải nghiệm của cuộc sống, mang đến nhiều cơ hội rộng mở để các em được học tập, giao lưu, được chia sẻ cũng như được lắng nghe và thể hiện bản thân. Bên cạnh những điểm tích cực, trẻ em cũng trở thành đối tượng dễ bị tổn thương nhất trên mạng xã hội. Những rủi ro tiềm ẩn trẻ em phải đối diện trên internet bao gồm: sự riêng tư và thông tin cá nhân của trẻ em; văn hóa phẩm khiêu dâm trẻ em; xâm hại tình dục trẻ em, mại dâm trẻ em và buôn bán trẻ em; bắt nạt trực tuyến; trẻ em tiếp cận những nội dung có hại qua công nghệ thông tin và truyền thông; sử dụng quá mức và có thể gây nghiện (Thu Lan, 2021).

Mặc dù tại Việt Nam, việc bảo vệ trẻ em trên không gian mạng đã được đề cập trong nhiều văn bản luật như Luật Công nghệ thông tin năm 2006, Luật Trẻ em năm 2016, Luật An ninh mạng năm 2018... Đồng thời cũng đã có sự tham gia, vào cuộc của các bộ, ngành, các tổ chức, doanh nghiệp cung cấp sản phẩm, dịch vụ công nghệ thông tin, an toàn thông tin. Tuy nhiên, rủi ro với trẻ em trên không gian mạng còn rất lớn bởi những lỗ hổng trong công tác quản lý, kiến thức, kỹ năng về an toàn thông tin từ phía nhà trường, phụ huynh và trẻ em còn nhiều

hạn chế. Vì vậy, bảo vệ trẻ em trên không gian mạng tại Việt Nam vẫn là mối quan tâm, là vấn đề chưa thể giải quyết triệt để.

Từ thực tiễn nêu trên, bài viết tập trung vào ba nội dung như sau: 1) thực trạng sử dụng internet của trẻ em Việt Nam và những nguy cơ tiềm ẩn; 2) phân tích một số quy định pháp luật, chính sách về bảo vệ trẻ em trên không gian mạng tại Việt Nam; 3) đề xuất giải pháp phát huy vai trò của các bên liên quan trong bảo vệ trẻ em trên không gian mạng.

Bài viết sử dụng phương pháp phân tích tài liệu có sẵn, sử dụng dữ liệu khảo sát của những cá nhân và tổ chức đã triển khai thực hiện nghiên cứu về vấn đề sử dụng Internet của trẻ em Việt Nam, đồng thời tổng hợp những văn bản pháp luật và chính sách của Nhà nước liên quan đến bảo vệ trẻ em trên không gian mạng là cơ sở luận cứ và luận chứng để tác giả đưa ra hướng phân tích và nhận định về vấn đề này.

## **1. Thực trạng sử dụng Internet của trẻ em tại Việt Nam**

### ***1.1. Tàn suất, mục đích và kỹ năng sử dụng Internet của trẻ em***

Ngày nay, trẻ em Việt Nam có nhiều điều kiện thuận lợi để sử dụng các thiết bị điện tử thông minh, vì thế việc truy cập Internet cũng thường xuyên hơn. Có thể xem đây là một yếu tố tích cực giúp trẻ em có thêm cơ hội được tiếp cận với nguồn kiến thức vô tận và phong phú, đa dạng trên không gian mạng. Kết quả nghiên cứu của Viện Nghiên cứu Quản lý và Phát triển bền vững (MSD) kết hợp với Tổ chức Cứu trợ Trẻ em tại Việt Nam (SCI) thực hiện năm 2020 cho thấy, cứ 3 trẻ em thì có 2 trẻ có thiết bị kết nối Internet, cứ 10 trẻ em thì có 7 trẻ tham gia khảo sát sử dụng Internet hơn một tiếng/ngày, bằng nhiều phương tiện khác nhau như qua điện thoại thông minh cá nhân, máy tính ở nhà, điện thoại di động của người thân, ngoài quán Internet. Riêng nhóm học sinh trong nhà trường có thể tiếp cận Internet qua máy tính ở trường học (MSD, SCI, 2020). Một nghiên cứu khác của UNICEF Việt Nam năm 2022 cũng cho kết quả tương tự, trong số trẻ em tham gia khảo sát ( $n = 1.416$ ), có 89% trẻ em từ 12-17 tuổi có điều kiện kết nối Internet - nghĩa là có sử dụng Internet trong vòng ba tháng gần đây. Cũng

giống như các quốc gia khác trên thế giới, tần suất sử dụng Internet tăng lên theo độ tuổi của trẻ. Giữa trẻ em khu vực thành thị và nông thôn không có sự khác biệt nhiều trong việc sử dụng internet. Tất cả trẻ em tham gia khảo sát đều cho biết mình sử dụng Internet ở nhà - đây cũng là một xu hướng phổ biến trên toàn cầu. Bên cạnh đó, 75% trẻ em có lên mạng ở trường và 71% truy cập mạng ở quán café có Internet, 55% cho biết đã vào mạng ở ở trung tâm thương mại - thường là dưới một lần/tháng (ECPAT, INTERPOL, UNICEF, 2022).

Nhìn chung, trẻ em sử dụng Internet với nhiều mục đích khác nhau, trong đó phần lớn phục vụ cho hoạt động học tập và vui chơi giải trí (MSD, SCI, 2020); (ECPAT, INTERPOL, UNICEF, 2022). Điều đáng chú ý là, ngoài các hoạt động xem phim/ca nhạc, giao lưu, kết nối bạn bè, chơi trò chơi điện tử/trực tuyến, mua sắm trên mạng thì trẻ em còn sử dụng Internet để chia sẻ ảnh, clip, thông tin cá nhân của bản thân và phát video trực tiếp trên mạng (MSD, SCI, 2020). Điều này đặt ra mối lo ngại về việc trẻ em có thể sẽ phải đối mặt với nguy cơ bị kẻ xấu lợi dụng để có những hành vi xâm hại trẻ em trên mạng xã hội.

Xã hội càng phát triển, nhu cầu kết nối với tri thức vô tận của thế giới cũng như giao lưu học hỏi xuyên quốc gia thông qua mạng internet là một xu thế tất yếu. Vấn đề đặt ra là chúng ta cần có những biện pháp để hướng dẫn, phát huy kỹ năng sử dụng internet một cách an toàn cho trẻ em.

Về kỹ năng sử dụng Internet của trẻ em, điều đáng mừng là các em đã được gia đình và nhà trường quan tâm hướng dẫn sử dụng Internet. Nghiên cứu của UNICEF Việt Nam năm 2022 cho thấy các em đã được hướng dẫn về cách đảm bảo an toàn trên không gian mạng. Phần lớn các em lại nói rằng tự mình có kiến thức, kỹ năng về an toàn trên mạng, chẳng hạn như biết cách cài đặt quyền riêng tư trên mạng (75%), nhận thức được hình ảnh nào nên và không nên chia sẻ với bạn bè trên mạng (89%) và kiến thức về cách báo cáo nội dung độc hại trên mạng xã hội (71%). Tuy vậy, chỉ có hơn một nửa (55%) biết cách kiểm tra xem một trang web có đáng tin cậy hay không. Như vậy, những kỹ năng này chủ yếu là do các em tự học hoặc thông qua nguồn không chính thức (ECPAT, INTERPOL, UNICEF, 2022).

Có thể thấy, mặc dù trên thực tế trẻ em đã được hướng dẫn cách đảm bảo an toàn khi sử dụng Internet, song chưa mang tính đồng bộ và hệ thống. Vì vậy đặt ra yêu cầu cần một chương trình đào tạo toàn diện hơn về cách đảm bảo an toàn trên môi trường mạng cho trẻ em.

### ***1.2. Những nguy cơ đối với trẻ em khi sử dụng Internet***

Mạng Internet là một không gian mở và được ví như một kho tàng chứa đựng nguồn kiến thức vô tận giúp cho người sử dụng có thể tra cứu, tìm hiểu kiến thức bất kỳ lúc nào và ở đâu. Sự phát triển mạnh mẽ của Internet đã tạo nên một “thế giới phẳng” mà ở đó các yếu tố khác biệt về địa lý, không gian, thời gian và ngôn ngữ giữa các quốc gia không còn là rào cản của sự phát triển nữa, con người có được một môi trường hòa nhập mang tính toàn cầu, được kết nối, giao lưu và chia sẻ với nhau thông qua các nền tảng mạng xã hội phổ biến như Facebook, Instagram, Twitter, Tiktok... Có thể nói rằng trong thời đại số ngày nay, không chỉ có những người trưởng thành mà trẻ em ngày càng có điều kiện thuận lợi để tự tin thể hiện bản thân cũng như bộc lộ những nét tính cách của cá nhân một cách công khai rộng rãi, mong muốn được nhiều người biết đến mình hơn cũng như được mở rộng các mối quan hệ xã hội của các em. Internet ngày càng khẳng định vai trò quan trọng trong tất cả các lĩnh vực của đời sống con người. Đặc biệt, trong bối cảnh dịch Covid 19 diễn biến nghiêm trọng vừa qua, Internet đã đem lại nhiều lợi ích to lớn đối với giáo dục và đào tạo. Hoạt động dạy và học trở nên thuận lợi hơn khi sử dụng các nền tảng trực tuyến mà vẫn đảm bảo được sự an toàn về sức khỏe cho giáo viên và học sinh cũng như gia đình.

Tuy nhiên, bên cạnh những mặt tích cực mà Internet mang lại cho trẻ em trong hoạt động học tập, giải trí cũng như thỏa mãn nhu cầu được giao lưu, kết nối với bạn bè trên thế giới, không gian mạng cũng ẩn chứa nhiều rủi ro đối với trẻ em. Có thể nhận định những nguy cơ bao gồm: 1) Lộ thông tin cá nhân; 2) Nguy cơ bị quấy rối/xâm hại tình dục; 3) Nguy cơ bị bắt nạt trên mạng; 4) Nghiện Internet.

Kết quả nghiên cứu của Viện Nghiên cứu Quản lý và Phát triển bền vững (MSD) và Tổ chức Cứu trợ Trẻ em tại Việt Nam (SCI) cho thấy, trẻ em tự nhận thức được các nguy cơ mất an toàn khi sử dụng Internet, đặc biệt là rủi ro bị lộ thông tin cá nhân, bị nghiện Internet, bị nhắn tin quấy rối tình dục, bị kết bạn xấu, bị bắt nạt trên mạng, và gặp nguy cơ chia sẻ các thông tin không chính xác (MSD, SCI, 2020).

Nghiên cứu của ECPAT, INTERPOL và UNICEF (2022) cũng chỉ ra trẻ em vẫn chưa có nhận thức đúng và đủ về những hoạt động rủi ro trên không gian mạng. Chẳng hạn, trong số những em tham gia khảo sát chỉ có 33% cho rằng hành vi tiếp xúc với người lạ ở trên mạng là một hoạt động rủi ro với lứa tuổi của mình. Phần lớn trẻ em nhận thức rằng “chia sẻ thông tin cá nhân lên mạng” ẩn chứa rủi ro nhất định (57%), song vẫn còn có 22% trẻ em từng chia sẻ thông tin cá nhân của mình với một người chưa từng gặp ngoài đời. Điều đáng lưu ý là 14% trẻ em cho biết trong năm qua, thỉnh thoảng các em có xem hình ảnh hoặc video nhạy cảm một cách có chủ đích khi truy cập internet. Số liệu này có thể không đầy đủ vì đây là một vấn đề cá nhân và nhạy cảm. Việc cố ý xem hình ảnh, video nhạy cảm thường phổ biến ở nhóm trẻ từ 16-17 tuổi hơn nhóm trẻ nhỏ từ 12-13 tuổi, và xảy ra nhiều hơn ở trẻ em trai so với trẻ em gái. Ngoài ra, 23% trẻ em cho biết đôi khi các em vô tình thấy hình ảnh hoặc video nhạy cảm ở quảng cáo trên mạng và mạng xã hội (ECPAT, INTERPOL, UNICEF, 2022).

Một nghiên cứu khác của UNICEF (2021) cho thấy hiện tượng bắt nạt trên mạng cũng là một vấn đề nghiêm trọng đối với học sinh. Nhiều học sinh đã quan sát thấy không chỉ bạn bè mà còn có người lạ bị bắt nạt trên mạng. Đáng chú ý có 30% trẻ em nói rằng bản thân mình “hiếm khi” bị bắt nạt trực tuyến; 20,2% cho biết “thỉnh thoảng” và 2,1% là “thường xuyên” bị bắt nạt trực tuyến. Báo cáo này cũng chỉ ra mối quan hệ giữa tần suất bắt nạt trên mạng và tình trạng đau khổ về tâm lý của học sinh có sự khác biệt theo cấp học. Cụ thể, học sinh Trung học phổ thông có nguy cơ bị bắt nạt trực tuyến và ảnh hưởng đến tâm lý nặng nề hơn so với học sinh Trung học cơ sở (UNICEF, 2021).

Ở mục trên tác giả bài viết đã đưa ra những con số cho thấy trẻ em thường xuyên được tiếp cận và sử dụng Internet với thời gian khá nhiều, điều đó có thể dẫn đến nguy cơ “nghiện internet” khiến cho các em dành quá nhiều thời gian để truy cập vào không gian mạng mà xao nhãng những hoạt động thiết thực trong đời sống hàng ngày cũng như học tập, đồng thời có thể làm gián đoạn sự phát triển về tinh thần, thể chất của các em.

Ngoài ra, trẻ em chưa có sự phát triển đầy đủ về thể chất cũng như nhận thức, các em đang trên con đường dần dần hình thành nhân cách, do đó việc chia sẻ các thông tin cá nhân của các em lên không gian mạng với những người lạ chứa đựng những nguy cơ bị kẻ xấu lợi dụng xâm phạm đời sống riêng tư của các em. Hơn nữa, nghiên cứu của tổ chức ECPAT, INTERPOOL và UNICEF năm 2022 cũng đã chỉ ra có không ít trường hợp trẻ em là nạn nhân của những hành vi quấy rối và xâm hại tình dục trẻ em trên mạng xã hội.

Trong bối cảnh hội nhập quốc tế sâu rộng và sự phát triển mạnh mẽ của làn sóng công nghệ 4.0 hiện nay, việc sử dụng internet để phục vụ cho cuộc sống của con người là một nhu cầu tất yếu, trong đó trẻ em cũng không ngoại lệ. Trẻ em bị thu hút bởi thế giới mới mẻ, hấp dẫn trên không gian mạng nhưng cũng ẩn chứa nhiều nguy cơ tiềm ẩn ảnh hưởng đến sự an toàn của chính các em, bởi lẽ sự phát triển về ý thức, nhân cách chưa hoàn thiện cũng như các em chưa được trang bị đầy đủ và có hệ thống về các kỹ năng sử dụng internet an toàn. Việc trẻ em sử dụng internet thường xuyên cũng làm tăng tính dễ tổn thương của trẻ em trước những rủi ro và nguy hại. Hiện nay các thiết bị di động thông minh ngày càng phổ biến cùng với sự bao phủ rộng rãi của hệ thống mạng viễn thông khiến cho việc truy cập trực tuyến của trẻ em ít được giám sát hơn - và do đó tiềm ẩn rủi ro cao hơn. Điều đó đặt ra vấn đề cần phải có những hành động thiết thực để bảo vệ trẻ khỏi những rủi ro của thế giới kỹ thuật số và tăng khả năng truy cập nội dung trực tuyến an toàn.

## 2. Chính sách, pháp luật của Việt Nam về bảo vệ trẻ em trên không gian mạng

Sớm nhận thức được những nguy cơ, rủi ro mà trẻ em có thể gặp phải khi truy cập vào không gian số, Chính phủ Việt Nam đã có những chính sách, văn bản pháp luật quy định các điều khoản bảo vệ trẻ em trên không gian mạng.

Luật Công nghệ thông tin năm 2006, Điều 73 quy định trách nhiệm của Nhà nước, xã hội, nhà trường, gia đình, các nhà cung cấp dịch vụ bảo vệ trẻ em không bị tác động tiêu cực của thông tin trên môi trường mạng... Luật này đã nhấn mạnh trách nhiệm của gia đình trong việc ngăn chặn trẻ em truy cập vào các nguồn thông tin không có lợi; các cơ quan nhà nước có thẩm quyền cũng như các nhà cung cấp dịch vụ thực hiện các biện pháp cụ thể để ngăn ngừa trẻ em truy cập các nguồn thông tin không có lợi cho trẻ em trên môi trường mạng; đồng thời Luật cũng quy định các sản phẩm, dịch vụ công nghệ thông tin mang nội dung không có lợi cho trẻ em phải có dấu hiệu cảnh báo...

Luật Trẻ em Việt Nam năm 2016 quy định về nguyên tắc các biện pháp bảo vệ trẻ em từ phòng ngừa, hỗ trợ đến can thiệp cùng với trách nhiệm thực hiện của các cơ quan, tổ chức, gia đình, cá nhân để bảo đảm trẻ em được an toàn, được hỗ trợ và can thiệp kịp thời khi có nguy cơ hoặc đang bị xâm hại (Dương Văn Hậu, 2017). Theo đó, Điều 54 quy định trách nhiệm của tổ chức, cá nhân có liên quan trong việc bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng, bao gồm gia đình, cơ quan, tổ chức cá nhân quản lý cũng như các đơn vị cung cấp dịch vụ thông tin, truyền thông. Trong định nghĩa “xâm hại tình dục trẻ em” của Luật Trẻ em có bao gồm việc sử dụng trẻ em làm đối tượng trong văn hóa phẩm có nội dung “xâm hại tình dục trẻ em”. Tuy nhiên lại không đưa ra định nghĩa về văn hóa phẩm có nội dung xâm hại tình dục trẻ em. Thêm vào đó, Luật Trẻ em nghiêm cấm “cung cấp dịch vụ Internet và các dịch vụ khác; sản xuất, sao chép, lưu hành, vận hành, phát tán, sở hữu, vận chuyển, tàng trữ và kinh doanh xuất bản phẩm, đồ chơi, trò chơi và những sản phẩm khác có nội dung ảnh hưởng đến sự phát triển lành mạnh của trẻ em”. Nhìn chung điều khoản này còn khá mơ hồ và không rõ ràng, vì sử dụng

cụm từ “ảnh hưởng” mà không định nghĩa các hành vi cấu thành hoặc hình thành nên nó (ECPAT, INTERPOL và UNICEF, 2022).

Trên cơ sở Luật Trẻ em, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 56/2017/NĐ-CP quy định chi tiết một số điều của Luật Trẻ em, chương IV quy định rõ “trách nhiệm bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng”, đưa ra các biện pháp cụ thể bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng, phù hợp với các yếu tố tâm sinh lý, nhận thức và nhu cầu, hoàn cảnh của trẻ em, tạo điều kiện cho mọi trẻ em phải được hưởng lợi ích từ sử dụng internet. Trong đó có những điều khoản quy định rõ “thông tin bí mật đời sống riêng tư, bí mật cá nhân của trẻ em”; “truyền thông, giáo dục, nâng cao năng lực về bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng”; “bảo đảm an toàn cho trẻ em trong việc trao đổi, cung cấp thông tin trên môi trường mạng”; “các biện pháp bảo vệ thông tin bí mật đời sống riêng tư cho trẻ em trên môi trường mạng”; “các biện pháp hỗ trợ, can thiệp trẻ em bị xâm hại trên môi trường mạng”. Như vậy, Nghị định 56 nhìn chung đã đưa ra được các biện pháp cụ thể, rõ ràng và nêu cao trách nhiệm của các nhóm xã hội bao gồm gia đình, nhà trường, doanh nghiệp, các cơ quan quản lý nhà nước cũng như cộng đồng xã hội trong việc bảo vệ trẻ em trên không gian mạng.

Vấn đề bảo vệ trẻ em trên không gian mạng cũng được quy định trong Luật An ninh mạng năm 2018, Điều 29 quy định rõ: Trẻ em có quyền được bảo vệ, tiếp cận thông tin, tham gia hoạt động xã hội, vui chơi, giải trí, giữ bí mật cá nhân, đời sống riêng tư và các quyền khác khi tham gia trên không gian mạng. Đồng thời, Luật An ninh mạng cũng quy định trách nhiệm của các bên liên quan trong việc bảo đảm quyền của trẻ em, bảo vệ trẻ em khi tham gia không gian mạng.

Để tiếp tục cụ thể hóa các hoạt động bảo vệ trẻ em, Thủ tướng Chính phủ đã ký Quyết định số 830/QĐ-TTg phê duyệt Chương trình “Bảo vệ và hỗ trợ trẻ em tương tác lành mạnh, sáng tạo trên môi trường mạng giai đoạn 2021-2025” với mục tiêu chung là bảo vệ thông tin bí mật đời sống riêng tư, bí mật cá nhân của trẻ em khi trẻ em tiếp cận thông tin, tham gia các hoạt động trên môi trường mạng và ngăn chặn, xử lý các hành vi lợi dụng môi trường mạng thực hiện các

hành vi bị nghiêm cấm đối với trẻ em dưới mọi hình thức theo quy định của pháp luật. Chương trình này còn thực hiện truyền thông đến toàn xã hội trong việc định hướng trẻ em tương tác lành mạnh, an toàn, sáng tạo trên môi trường mạng. Ngoài ra, chương trình cũng đề xuất thực hiện các giải pháp chủ động phòng ngừa, phát hiện các hành vi xâm hại trẻ em trên môi trường mạng... Thêm vào đó, Bộ Thông tin và Truyền thông đã ban hành Quyết định số 2264/QĐ-BTTTT về việc Phê duyệt “Chương trình phòng, chống xâm hại trẻ em trên môi trường mạng” trong năm 2021. Đồng thời cũng trong năm 2021, Bộ Thông tin và Truyền thông cũng đã ban hành Quyết định số 716/QĐ-BTTTT thành lập “Mạng lưới ứng cứu, bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng”. Mạng lưới được hoạt động theo hình thức là một tổ chức phối hợp liên ngành để hướng tới mục tiêu tăng cường hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước và kết quả thực thi các nhiệm vụ phòng, chống xâm hại trẻ em trên môi trường mạng, từ đó nâng cao nhận thức xã hội và xây dựng một môi trường mạng an toàn, lành mạnh cho trẻ em. Đặc biệt, việc ra mắt website mạng lưới, ứng cứu bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng được đánh giá là một hoạt động thiết thực, phù hợp với thực tiễn nhằm truyền thông, lan tỏa các kỹ năng, kiến thức về bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng (địa chỉ website: <https://vn-cop.vn/>).

Bộ Thông tin và Truyền thông cũng ban hành Quyết định số 874/QĐ-BTTTT về Bộ quy tắc ứng xử trên mạng xã hội, trong đó có quy định về việc vận động người thân trong gia đình bạn bè, những người xung quanh tham gia giáo dục, bảo vệ trẻ em, trẻ em vị thành niên sử dụng mạng xã hội một cách an toàn, lành mạnh. Tuy nhiên, vấn đề bảo vệ trẻ em trên mạng xã hội như thế nào vẫn chưa được quy định một cách rõ ràng.

Gần đây, Nghị định số 130/2021/NĐ-CP ngày 31 tháng 12 năm 2021 của Chính phủ về “Quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực bảo trợ, trợ giúp xã hội và trẻ em” cũng đã nhấn mạnh vấn đề bảo vệ trẻ em trên không gian mạng. Trong đó quy định rõ “Vi phạm về trách nhiệm bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng” và các mức xử phạt đối với doanh nghiệp cung cấp dịch vụ.

Ngoài ra, chúng ta đã có sự phối hợp quốc tế trong việc bảo vệ trẻ em trên không gian mạng. Việt Nam là thành viên của Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) và do đó Việt Nam cũng cam kết thực hiện Kế hoạch hành động khu vực về Bảo vệ trẻ em khỏi mọi hình thức bóc lột và xâm hại trực tuyến trong ASEAN mà ASEAN đã thông qua vào tháng 10 năm 2021; Kế hoạch này có các cam kết về việc các quốc gia thành viên tăng cường bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng trong khu vực ASEAN. Ngoài ra, Kế hoạch hành động khu vực ASEAN về Xóa bỏ bạo lực đối với trẻ em (2016- 2025) cũng liên quan tới nội dung này. Năm 2019, Việt Nam đã thông qua Tuyên bố về Bảo vệ trẻ em khỏi tất cả các hình thức bóc lột và lạm dụng trực tuyến trong ASEAN. Với việc tán thành các cam kết cấp khu vực này, Việt Nam đã thể hiện cam kết giải quyết vấn đề bóc lột tình dục trẻ em. Như vậy, Cam kết cấp khu vực này là một nguồn lực lớn để cải thiện các tiêu chuẩn bảo vệ trẻ em và chính sách liên quan đến bạo lực và xâm hại tình dục trẻ em qua mạng, nâng cao năng lực của đội ngũ chuyên môn, thành lập một đơn vị chuyên trách điều tra các tội liên quan đến bạo lực và xâm hại tình dục trẻ em qua mạng, củng cố cơ chế thu thập dữ liệu, nâng cao nhận thức về vấn đề này và hợp tác với khu vực tư nhân để chống lại vấn đề này (ECPAT, INTERPOL, UNICEF, 2022).

Nhìn chung, khung pháp lý bảo vệ trẻ em trên không gian mạng ở Việt Nam đã từng bước được hoàn thiện, và chúng ta cũng đã có những chương trình hành động cụ thể để hiện thực hóa các quy định về chính sách, pháp luật đối với vấn đề này. Nội dung bảo vệ trẻ em trên không gian mạng khá toàn diện và đồng bộ; những phương thức triển khai trên thực tiễn khá phù hợp và đạt hiệu quả bước đầu; đồng thời đã có sự phối hợp hiệu quả với các tổ chức quốc tế trong hoạt động bảo vệ trẻ em trên Internet. Qua đó cho thấy sự quyết tâm của Nhà nước ta trong việc đẩy mạnh hoạt động bảo vệ trẻ em trên không gian mạng.

Tuy nhiên, việc triển khai thực hiện các chính sách, pháp luật về bảo vệ trẻ em trên không gian mạng vẫn còn những bất cập, hạn chế. Một số nội dung về bảo vệ trẻ em trên không gian mạng chưa hoàn thiện. Luật Trẻ em năm 2016, Luật Công nghệ thông tin năm 2006, Luật An ninh mạng năm 2018... đã quy định một

số nội dung liên quan đến bảo vệ trẻ em trên không gian mạng song còn thiếu và chưa đồng bộ, phân tán, thiếu cụ thể và nhiều quy định mang tính nguyên tắc định hướng nên khó khăn trong việc áp dụng. Nhà nước cần có những Thông tư quy định rõ ràng và cụ thể hơn việc triển khai các chương trình, hoạt động bảo vệ trẻ em trên không gian mạng trong thực tiễn sắp tới.

Hiện nay, một số quy định về pháp luật, chính sách bảo vệ trẻ em trên internet vẫn đang trong quá trình rà soát, nghiên cứu và kiến nghị, sửa đổi, bổ sung để tiếp tục hoàn thiện. Quy định về xử lý hành chính, hình sự liên quan đến các hành vi nguy hiểm, xâm hại đến trẻ em trên mạng xã hội vẫn còn mang tính chung chung do đó gây khó khăn trong việc áp dụng thực tiễn. Theo tác giả Đoàn Thị Tố Uyên “chưa có quy định rõ ràng trong việc thu thập, đánh giá và sử dụng chứng cứ nên gây khó khăn cho công tác điều tra, nhất là đối với các vụ việc xảy ra đã lâu hoặc nạn nhân không có khả năng khai báo” (Đoàn Thị Tố Uyên, 2020).

Trong thực tế, Nhà nước ta đã triển khai các phương thức cụ thể để bảo vệ trẻ em trên không gian mạng song vẫn chưa thật sự phát huy tốt hiệu quả. Hoạt động tuyên truyền, giáo dục cho gia đình, cộng đồng và trẻ em về kỹ năng sử dụng internet, tiếp cận thông tin an toàn vẫn chưa được triển khai trên phạm vi sâu rộng, chủ yếu vẫn tập trung ở các khu vực có điều kiện kinh tế phát triển. Nhiều kênh thông tin trên mạng xã hội, đặc biệt là Youtube đã có những clip mang tính phản cảm, đưa ra những hình ảnh không phù hợp với trẻ em, đặc biệt là có những kênh cổ súy lối sống lệch chuẩn, đưa ra các nội dung thù tặc gây ảnh hưởng xấu đến hành vi của trẻ, thậm chí gây tổn hại đến tính mạng của các em. Tuy nhiên, một bộ phận không nhỏ trẻ em cũng như gia đình vẫn chưa được nâng cao nhận thức về mức độ rủi ro của các kênh thông tin này. Không chỉ vậy, thời gian vừa qua đã có không ít kênh truyền thông bao gồm cả báo chí chính thống và mạng xã hội đã có những bài đưa tin vi phạm quy định về bảo vệ thông tin bí mật đời sống riêng tư của trẻ em, mô tả chi tiết các hành vi xâm hại trẻ em cũng như cung cấp hình ảnh, địa chỉ của trẻ em và người thân trong gia đình.

### 3. Giải pháp phát huy hiệu quả hoạt động bảo vệ trẻ em trên không

#### gian mạng

Trên cơ sở phân tích thực trạng sử dụng internet ở trẻ em cũng như đánh giá tổng quan một số chính sách, pháp luật về bảo vệ trẻ em trên không gian mạng ở nước ta, chúng tôi tổng hợp một số giải pháp mà theo quan điểm của chúng tôi là phát huy tốt hiệu quả bảo vệ trẻ em trên không gian mạng.

Thứ nhất, tiếp tục hoàn thiện khung pháp lý về vấn đề bảo vệ trẻ em trên không gian mạng, xác định đây là một trong những nội dung cốt lõi của hoạt động bảo vệ trẻ em. Khi đã được pháp luật bảo vệ và được thể chế hóa cụ thể bằng các điều khoản ràng buộc thì sẽ là cơ sở đảm bảo an toàn cho trẻ em trên không gian mạng. Đồng thời, các quy định pháp luật cũng cần được hướng đến đầy đủ trách nhiệm của các chủ thể liên quan đến hoạt động bảo vệ trẻ em trên không gian mạng.

Thứ hai, cần xây dựng chặt chẽ các bước theo quy trình bảo vệ và kiểm soát thông tin trên internet, tăng cường hơn nữa việc thiết lập các ứng dụng chuyên nghiệp phù hợp với đối tượng trẻ em, có cơ chế giám sát về độ tuổi đăng kí tài khoản sử dụng internet.

Thứ ba, phát huy hiệu quả hoạt động của Mạng lưới ứng cứu, bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng và thúc đẩy việc triển khai Chương trình Quốc gia về Bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng mới được thông qua. Định kỳ rà soát các chương trình và kế hoạch sao cho phù hợp với thực tiễn, đặc biệt các phản hồi của các cơ quan chức năng liên quan, nhân viên tuyến đầu và cộng đồng về các vụ việc xâm hại trẻ em. Đảm bảo đã có những bố trí thể chế thích hợp để duy trì công tác điều phối, lên kế hoạch, lập ngân sách, giám sát và báo cáo tình hình bảo vệ trẻ em trên không gian mạng.

Thứ tư, nâng cao hiệu quả của cơ chế trình báo, đảm bảo rằng Tổng đài 111 có thể thực hiện các chức năng cần thiết của một đường dây nóng và đường dây/tổng đài trợ giúp, ứng cứu kịp thời cho trẻ em không chỉ ở đời thường mà còn cả trên không gian mạng.

Thứ năm, cần có các chương trình hành động cụ thể và mở rộng quy mô toàn quốc nâng cao nhận thức và giáo dục cộng đồng về vấn đề bóc lột và xâm hại trẻ em trên internet. Quá trình xây dựng các tài liệu tuyên truyền cần đảm bảo quyền trẻ em và được thử nghiệm trước khi đưa vào sử dụng rộng rãi. Đồng thời đòi hỏi công tác tuyên truyền, ưu tiên thời điểm, thời lượng phát sóng các chương trình về chính sách, pháp luật bảo vệ trẻ em với nội dung, hình thức đa dạng, phong phú phù hợp với các nhóm đối tượng.

Thứ năm, cần có các chương trình hành động cụ thể và mở rộng quy mô toàn quốc nâng cao nhận thức và giáo dục cộng đồng về vấn đề bóc lột và xâm hại trẻ em trên internet. Quá gian mạng an toàn.

### **Kết luận**

Song hành cùng sự phát triển mạnh mẽ của thời đại kỹ thuật số là những rủi ro tiềm ẩn đối với sự an toàn của trẻ em trong đời sống hàng ngày cũng như trên không gian mạng. Rõ ràng việc tiếp cận Internet đã mở ra một thế giới đầy mới lạ và hấp dẫn đối với trẻ em trong việc tìm hiểu thêm những nguồn kiến thức phong phú, đa dạng. Tuy nhiên, trẻ em cũng đang phải đối mặt với những nguy cơ trở thành nạn nhân bị xâm hại, bắt nạt trực tuyến hay bị lệ thuộc vào internet. Vì vậy, bảo vệ trẻ em trên không gian mạng cần sự phối hợp chặt chẽ giữa gia đình, nhà trường và cộng đồng xã hội. Chúng tôi cho rằng đó là nhiệm vụ cần được toàn xã hội nhận thức rõ ràng và triển khai thực hiện trên phạm vi rộng lớn để tạo một môi trường mạng lành mạnh, an toàn giúp cho trẻ em phát triển toàn diện.

### **Tài liệu tham khảo**

Dương Văn Hậu (2017). Luật Trẻ em và các biện pháp bảo vệ trẻ em trên môi trường mạng hiện nay. *Tạp chí Nghiên cứu lập pháp* số 21(349)-tháng 11/2017.

Đoàn Thị Tố Uyên (2020). Thực trạng bảo vệ trẻ em trên không gian mạng ở Việt Nam hiện nay. *Tạp chí Từ điển học và bách khoa thư*, số 5 (67), 9-2020, tr. 63-65.

Thu Lan (2021). Bảo vệ trẻ em trên không gian mạng, lấy từ  
<https://dangcongsan.vn/xa-hoi/bao-ve-tre-em-tren-khong-gian-mang-582802.html>

ECPAT, INTERPOL và UNICEF (2022). *Báo cáo tổng quan nghiên cứu Ngăn chặn hành vi gây tổn hại tại Việt Nam: Bằng chứng về bóc lột và xâm hại tình dục trẻ em qua mạng*. Quan hệ đối tác toàn cầu về chấm dứt bạo lực trẻ em, tr. 71. Hà Nội.

UNICEF (2021). Nghiên cứu toàn diện về các yếu tố liên quan đến trường học ảnh hưởng đến sức khỏe tâm thần và sự phát triển toàn diện của trẻ em nam và nữ vị thành niên tại Việt Nam. Hà Nội. Tr. 47, 100.

*Phòng, chống bắt nạt trên môi trường mạng cho trẻ em*, lấy từ <https://vn-cop.vn/tai-lieu/phong-chong-bat-nat-tren-moi-truong-mang-cho-tre-em.html>

Viện Nghiên cứu Quản lý và Phát triển bền vững (MSD) và Tổ chức Cứu trợ Trẻ em tại Việt Nam (SCI) (2020). *Tiếng nói trẻ em*. Hà Nội.

**KỶ YẾU HỘI THẢO KHOA HỌC QUỐC GIA:  
AN TOÀN, BÌNH ĐẲNG TRONG KHÔNG GIAN MẠNG**

**NHÀ XUẤT BẢN LAO ĐỘNG**

Số 175 Giảng Võ - Hà Nội

Điện thoại: 024.38515380; Fax: 024.38515381

Email: nxblaodong@vnn.vn

Website: www.nxblaodong.com.vn

**Chi nhánh phía Nam**

Số 85 Cách mạng Tháng Tám, Quận 1, Tp Hồ Chí Minh

ĐT: 028 38390970; Fax: 028 39257205

**Chịu trách nhiệm xuất bản:**

**Giám đốc - Tổng biên tập**

**MAI THỊ THANH HẰNG**

Biên tập: DƯƠNG KIM ANH  
Sửa bản in: TRƯƠNG THÚY HẰNG  
Trình bày bìa: ĐẶNG VIỆT HÀ

**LIÊN KẾT XUẤT BẢN**

Công ty TNHH TM Dịch vụ In Toàn An

Địa chỉ: Số 21 Mạc Thái Tổ, phường Yên Hòa, quận Cầu Giấy, Hà Nội

---

In 105 cuốn, khổ 19,5 x 29,5 cm, tại Công ty Cổ phần In Hà Nội - Lô 6B CN5 Cụm Công nghiệp Ngọc Hồi - Thanh Trì - Hà Nội. Đăng ký kế hoạch xuất bản số 3403-2022/CXBIPH/07-208/LĐ. Quyết định xuất bản số 1280/QĐ-NXBLĐ ngày 13/10/2022.  
Mã số ISBN: 978-604-386-358-1. In xong và nộp lưu chiểu năm 2022.